

Силабус курсу
Дикційний практикум

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 06 Журналістика
Спеціальність: 061 Журналістика
Освітньо-професійна програма «Журналістика»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 1 рік, II семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять: понеділок, 11.10-12.30, ауд. 107

Консультації: вівторок 14.10, ауд. 110

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. н. із соц. ком., доц. **Кушнір Оксана Василівна**

**Контактна
інформація**

oksana_kavun@tnpu.edu.ua; 096-381-85-81

Опис дисципліни

Курс «Дикційний практикум» є вибірковою дисципліною професійної підготовки журналістів кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Курс «Дикційний практикум» спрямовано на оволодіння основними прийомами техніки в нормованого, чистого та виразного мовлення, вироблення у майбутніх журналістів дикційних навичок ефірного мовлення, керування темпоритмом, формування професійних властивостей голосу (звучність, оксамитове забарвлення, легкість, гнучкість, плавність, здатність тривалий час витримувати навантаження без утоми мовного апарату).

Зміст дисциплін «Дикційний практикум» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері журналістики, норм і традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Теми	Результати навчання
	Змістовий модуль 1. Виразність мовлення як запорука органічного сприйняття тексту	
1	Тема 1. Формування звукової культури мовлення ораторів. Професійні властивості та гігієнічні вимоги до фонаційного дихання та мовленнєвого голосу	Знати основні механізми постановки мовленнєвого голосу. Дотримуватися гігієнічних вимог до дихання і голосу. Володіти технікою ораторського голосу, навичками контролю мовного дихання. Вміти аналізувати свій і чужий голос, розпізнавати ознаки досконалого чоловічого та жіночого голосу, розуміти причини голосових вад, застосовувати способи їх усунення

2	Тема 2. Компоненти техніки мовлення ораторів. Правильність як ознака культури мовлення. Мовні норми і причини їх порушення	Знати компоненти, що забезпечують органічне сприйняття тексту, основні мовні норми і поширені відступи від них у мовленні. Вміти виокремлювати причини виникнення і способи запобігання мовленнєвих помилок, оперуючи сучасними словниками правильності. Використовувати навички збереження нормативності культури мовлення в умовах білінгвізму в Україні у процесі практичної діяльності
3	Тема 3. Артикуляція як передумова правильного звукотворення. Артикуляція голосних і приголосних звуків української мови. Корекція неорганічних вад мовлення	Знати будову голосового і мовного апаратів, їх структуру і методику тренування. Virізняти особливості артикуляції голосних і приголосних звуків української мови. Розвинути виразну звукову артикуляцію мовлення методом артикуляційної гімнастики. Знати неорганічні вади мовлення. Володіти методикою їх корекції, практично використовувати типи артикуляційної гімнастики
4	Тема 4. Орфоепічна правильність мовлення, умови її забезпечення. Основні правила вимови голосних і приголосних звуків. Особливості наголошування в українській мові	Знати й розуміти поняття орфоепії, засади й умови забезпечення орфоепічної правильності мовлення українців, основні параметри вимови голосних і приголосних звуків української мови. Знати сутність наголосу в українській мові, його функції та різновиди, основні акцентуаційні норми. Вміти аналізувати своє і чуже мовлення, виявляти відхилення від орфоепічних та акцентуаційних норм. Знати методику практичного оволодіння орфоепічними навичками, володіти навичками удосконалення орфоепічної культури у процесі професійної діяльності
5	Тема 5. Дикція в усному мовленні та методика оволодіння нею. Напрацювання й результати у напрямі формування практичних навичок дикції	Знати природу й основні механізми правильної дикції в українській мові, умови забезпечення дикційної правильності мовлення, засоби вироблення дикційної чіткості з метою підтримки уваги співрозмовників. Вміти аналізувати своє і чуже мовлення, виявляти відхилення від дикційних норм. Володіти методикою опанування дикційної вимови звуків, слів і словосполучень в умовах практичної діяльності
6	Тема 6. Інтонаційна виразність мовлення ораторів.	Знати природу й основні механізми інтонаційної виразності усного мовлення, особливості ритмічного ладу, вектори тонально-тембральної модифікації, різновиди та функції пауз, закони логічного наголошування, важливі мелодичні ходи (певні зміни розмовного голосу в межах діапазону, сили і тривалості звучання). Вміти на практиці володіти ритміко-мелодичною виразністю власного мовлення в рамках професійної діяльності

	Змістовий модуль 2. Дикційно-інтонаційна виразність мовлення радіо- і тележурналістів	
7	Тема 7. Дикційний аспект фахової підготовки теле- і радіожурналістів. Основні причини порушення ними дикційних норм	Усвідомлювати важливість дикційного аспекту фахової підготовки теле- і радіожурналістів (розвиток мовного дихання, фонетичного слуху, оволодіння артикуляцією, вимовою, робота над удосконаленням звукового складу мовлення). Знати вимоги до техніки мовлення працівників ефіру, особливості сприймання аудиторією різних видів медійного тексту. Оперувати засобами голосової та мовленнєвої культури для аналізу дикційного малюнка медіадикторів. Вміти виокремлювати факти порушення дикційних норм у медіаєфірі, вирізняти основні їх причини
8	Тема 8. Дикційні параметри журналістського мовлення. Методика оволодіння правильною дикцією теле-, радіодикторами	Знати норми вимови й наголошування в українській мові, умови забезпечення і засоби вироблення дикційної чіткості у вимові слів, складів і звуків з метою підтримки уваги слухачів і глядачів. Оволодіти комплексом вправ у сфері гігієнічного і вібраційного масажів, на м'язове розслаблення голосового і мовного апаратів. Використовувати методику опанування літературною вимовою звуків, складних звукових комплексів, технікою артикуляційного тренінгу задля правильного, чіткого (дикційного) звукотворення в умовах практичної діяльності
9	Тема 9. Інтонаційна виразність журналістського мовлення. Інтонаційні параметри в інформаційному, аналітичному та художньо-публіцистичному теле-, радіомовленні	Знати компоненти інтонаційної виразності журналістського мовлення, ритміко-мелодичні малюнки інформаційного, аналітичного та художньо-публіцистичного теле-, радіотекстів. Вміти аналізувати мовлення дикторів, виявляти відхилення від інтонаційних норм. Оволодіти засобами логіко-інтонаційної виразності журналістського мовлення, практично використовувати навички розвиненого мовленнєвого голосу
10	Тема 10. Дикційно-інтонаційний практикум	Розробити індивідуальну методику розвитку дикційно-інтонаційної вправності журналістського мовлення з підбіркою журналістських текстів. Практично використовувати навички голосової та мовленнєвої культури у різних мовленнєвих ситуаціях, соціально-психологічних умовах з використанням індивідуальних відмінностей мовленнєвого голосу у процесі журналістської діяльності

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК01	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях
ЗК11	Здатність спілкуватися державною мовою
ПРН03	Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами
ПРН11	Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою
ПРН15	Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення

Джерела та література до курсу

1. Базюк Л. Штрихи до характеристики мовної особистості тележурналіста. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук- метод. праць. Львів, 2000.
2. Ваніна О. Значення голосу і манери говорити для теле- і радіожурналістів. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002.
3. Гриб В.П. Постановка мовного голосу. Луцьк, 2001.
4. Єлісєненко Ю.П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : навч. посіб. К. : Атака, 2008. 204 с.
5. Єлісєненко Ю.П. Культура і техніка мовлення в телерадіожурналістиці. *Стиль і текст* : зб. наук. праць. Вип. 2. 2001. С. 168-175.
6. Єлісєненко Ю.П. Орфоепічний аспект фахової підготовки телевізійних журналістів. *Наукові записки Ін-ту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка*. 2004. Т. 15. С. 15-22.
7. Єлісєненко Ю.П. Культура екранного мовлення в об'єктиві моніторингу. *Освіта*. 2005. № 19 (5149). С. 8.
8. Єлісєненко Ю.П. Орфоепічний аспект фахової підготовки ведучих. *Ведучий у практиці сучасного радіомовлення (зб. навч.-метод. матеріалів)* / Упоряд. В.Я. Миронченко. К. : Укртелерадіопресінститут, 2006. С. 51-63.
9. Орфоепічний словник української мови в 2 томах / Уклад. : М.М. Пещак та ін. К., 2002.
10. Плющ Н. Мова солов'їна. То чому ж цвірінькаємо? (Про вимовні норми в умовах української-російської мови). *Урок української*. 2001. № 4. С. 19-22.
11. Плющ Н., В. Бондаренко. Сучасна українська мова. Орфоепія : навч. посіб. К., 2007.
12. Сербенська О.А. Ефірне мовлення у взаєминах з усною мовою. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2002.
13. Сербенська О.А. Культура усного мовлення. Практикум : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
14. Тоцька Н.І. Сучасна українська мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія : посібник. К. : Вища шк. 1995.
15. Штурнак О. Порухення мовних норм на українських телеканалах (УТ-1, 1+1, ІНТЕР). *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів, 2003.
16. Яцемірська М. Культура фахової мови журналіста : навч. посіб. Л. : ПАІС, 2004. 331 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань у процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, участь у представленні соціального проєкту, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн-формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-6) усне опитування, тести, завдання	30
Модуль 2 (теми 7-10) усне опитування, тести, завдання	30
Наукове есе з комплексним аналізом дикційної виразності мовлення теле-, радіодиктора (теми 1-10)	20
Залік (теми 1-10) – творче завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій).
- 2) Тематика та зміст практичних занять.
- 3) Сформульована тематика для індивідуального науково-дослідного завдання.
- 4) Завдання для модульного та підсумкового контролів.
- 5) Електронний навчально-методичний комплекс у системі MOODLE.